

ТЕМА ЛЕКЦІЇ

«ДЕФЕКТОЛОГІЯ В СИСТЕМІ НАУКОВИХ ЗНАНЬ»

Викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та
інклюзивної освіти
Кібальна Катерина Олександрівна

План

План

1. Поняття «діти з вадами психофізичного розвитку» та форми їх освіти (інтеграція, інклюзія).
2. Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання. Об'єкт, предмет, суб'єкт, мета, завдання дефектології як науки.
3. Сучасна термінологія в умовах сучасної гуманістичної парадигми дефектології (корекційної, спеціальної педагогіки).
4. Основні предметні галузі дефектології, її зв'язки з іншими науками.

▣ Література:

- ▣ Синьов В.М. Основи дефектології / В. М. Синьов, Г. М. Коберник. – К. : Вища шк., 1994 . – 141 с.
- ▣ Специальная педагогика / [Л.И. Аксенова, Б.А. Архипов, Л. И. Белякова и др.]; под ред. Н.М. Назаровой. – М. : Академия, 2010. – 400 с.

- У міжнародних правових документах, державних законодавчо-нормативних актах соціального спрямування у багатьох країнах загальноновживаним є термін **діти (особи) з особливими (спеціальними) освітніми потребами** (особливими навчальними потребами, оскільки йдеться саме про потреби у навчанні), запропонований англійськими спеціалістами в кінці 70-х років минулого століття.
- **Діти з вадами психофізичного розвитку** - діти, які мають суттєві відхилення від нормального фізичного чи/і психічного розвитку, зумовлені вродженими або набутими дефектами, і потребують спеціальних умов навчання і виховання.

Інтеграція

- у суспільство людини з особливими освітніми потребами й обмеженою працездатністю сьогодні означає процес і результат надання їй прав і реальних можливостей брати участь в усіх видах і формах соціального життя (включаючи й освіту) нарівні й разом з іншими членами суспільстві в умовах, які компенсують їй відхилення в розвитку та обмеження можливостей (Н. М. Назарова).

Мета

- інтеграції є соціальна адаптація осіб з порушеннями розвитку до умов життя у суспільстві. Інтеграція ґрунтується на концепції «нормалізації», в основу якої докладено ідею про те, що життя і побут людей з обмеженими можливостями повинні бути якомога більше наближеними до умов і стилю життя суспільства, в якому вони перебувають.

Інклюзивне навчання

- це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

Дефектологія

- наука про психофізіологічні особливості розвитку дітей із фізичними та психічними вадами (глухих, слабочуючи, сліпих, слабозорих, сліпоглухонімих, розумово відсталих, логопатія, із порушенням рухових функцій та. ін.), закономірності, їхнього навчання, освіти і виховання (Мартинчук О.В.).

Об'єкт

- освіта осіб з порушеннями психофізичного розвитку як соціокультурний, педагогічний феномен.

Предмет

- закономірності та особливості розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з психофізичними порушеннями (далі – ППФР) корекційно-компенсаторними засобами, спрямованими на подолання або послаблення відхилень у розвитку дітей з метою їх соціальної адаптації та інтеграції в суспільство.

Суб'єкт

- людина з обмеженими можливостями здоров'я і життєдіяльності, котра має внаслідок цього особливі освітні потреби.

Мета дефектології - досягнення особистістю з особливими освітніми потребами максимально можливої самотійності і незалежного життя як високої якості соціалізації і передумови для самореалізації.

Завдання:

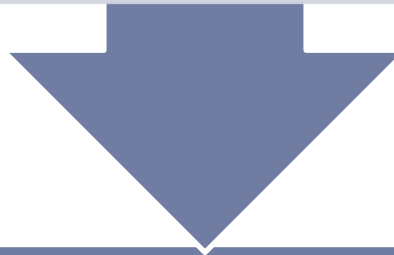
- вивчення закономірностей розвитку особистості в умовах обмежених можливостей життєдіяльності;
- визначення корекційних та компенсаторних можливостей конкретної людини з конкретними порушеннями;
- визначає і обґрунтовує побудову педагогічних класифікацій осіб з обмеженими можливостями здоров'я та життєдіяльності;
- вивчення закономірностей спеціальної освіти, існуючих педагогічних систем освіти осіб з обмеженими можливостями;
- розробка наукових основ змісту освіти, принципів, методів, технологій, організаційних умов спеціальної освіти;
- розробка педагогічних засобів і механізмів профілактики виникнення порушень розвитку;

Корекція (від лат. corrigere поліпшення, виправлення)

1) сукупність психолого-педагогічних та лікувальних заходів, спрямованих на поліпшення або послаблення недоліків психофізичного розвитку та відхилень у поведінці в дітей

2) виправлення окремих вад у дітей із психофізичними недоліками.

Компенсація (від лат. compensare урівноважування, зрівнювання, відшкодування)

це складний багаторівневий процес, який полягає у відновленні недорозвинених чи порушених психічних функцій шляхом використання збережених чи перебудови частково порушених функцій.

Абілітація

- система лікувальних і психолого-педагогічних заходів, спрямованих на **попередження, лікування, розвиток і корекцію** патологічних станів і психологічних порушень у дітей, які ще не адаптовані до соціального середовища; що призводять до стійкої втрати можливості навчатися

Реабілітація

- комплексна, багатоетапна система медичних, соціально-психологічних, педагогічних заходів, спрямованих на **усунення чи пом'якшення** вад розвитку дітей-інвалідів та дітей з обмеженими фізичними і розумовими можливостями, інтеграцію у соціальне середовище, залучення до громадського життя і праці.

Соціалізація —

- це процес і результат активного засвоєння індивідом соціального досвіду, який вміщує в себе соціальне пізнання, соціальну адаптацію, соціальне перетворення себе і навколишньої дійсності
- це інтеграція людини в систему соціальних відносин і в різні типи соціальних спільнот, засвоєння нею елементів культури, соціальних норм і цінностей, на основі яких формуються поведінка, самосвідомість і якості особистості.

Спеціальна освіта — дошкільна, загальна середня, професійно-технічна та вища освіта, для отримання якої особам з обмеженими можливостями здоров'я створюються спеціальні умови.

Стандарт спеціальної освіти - освітні нормативи, визначені з урахуванням фізичних і психічних особливостей розвитку осіб з особливими освітніми потребами.

Галузі дефектології:

- • **сурдопедагогіка**— наука про освіту, навчання й виховання дітей з глибокими порушеннями слуху;
- • **тифлопедагогіка** — наука про освіту, навчання й виховання дітей з глибокими порушеннями зору;
- • **олігофренопедагогіка**— наука про освіту навчання й виховання розумово відсталих дітей;
- • **корекційна психопедагогіка**— наука про освіту навчання й виховання дітей із затримкою психічного розвитку розумовою відсталістю, порушеннями емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки;
- • **ортопедагогіка** — наука про освіту навчання й виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату;
- • **логопедія**— наука, яка досліджує природу механізми, симптоматику перебіг, структуру і прояви вад мовленнєвої діяльності, розробляє наукові основи їх попередження і подолання засобами спеціального навчання і виховання;
- • **галузь корекційної педагогіки** (без власної назви), яка вивчає питання навчання і виховання дітей зі складними, комплексними порушеннями розвитку.

ДЕФЕКТОЛОГІЯ ПОВ'ЯЗАНА З БАГАТЬМА НАУКАМИ:

Суспільні науки

- філософія,
- етика,
- естетика,
- соціологія та ін.

Психологічні науки

- загальна, вікова, педагогічна та спеціальна психологія та ін.

Педагогічні науки

- загальна педагогіка,
- історія педагогіки та ін.

Медичні науки

- офтальмологія
- аудіологія,
- патофізіологія,
- невропатологія,
- неврологія
- психопатологія та ін.

НЕДОЛІКИ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ, НА ДУМКУ А. А.
КОЛУПАЄВОЇ:

- уніфікованість,;
- ізольованість дітей з психофізичними порушеннями у спеціальних школах-інтернатах,;
- недостатня соціально-практична спрямованість навчального процесу,
- низький рівень сформованості соціально-побутової компетентності учнів, відсутність навичок самостійної життєдіяльності;
- недостатня індивідуалізованість навчально-виховного процесу,
- низька ефективність корекційно-розвивальних занять;
- відсутність ліцензійованого психолого-педагогічного інструментарію для діагностики порушень;
- недостатнє науково-методичне та навчальне забезпечення освітнього процесу.

Психолого-медико-педагогічні консультації

- установи системи освіти України, діяльність яких спрямована на підтримку і захист прав на здобуття якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю.
- **У компетенцію психолого-медико-педагогічної консультації (ПМПК) входить:**

педагогічна діагностика

вибір спеціальних освітніх закладів

психологічне обстеження

- ▣ **Підставою для направлення дитини з обмеженими можливостями в спеціальний заклад є: висновок психолого-медико-педагогічної консультації.**
- ▣ **Висновок з протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації - юридично правосильний документ для надання особливих освітніх послуг навчальними закладами, має рекомендаційний характер.**

